

УДК 821.161.2.09"18/19"І.Франко:378.4(477.83-25): [005.745:001]
DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/uls.2024.87-88.4616>

ПОКЛИКАНІ «ДО ВЕЛИКОГО МОМЕНТУ...»

(37-ма Франківська щорічна наукова конференція
у Львівському університеті)

26–27 жовтня 2023 р. у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулась 37-ма Франківська щорічна наукова конференція «До великого моменту...», присвячена 150-й річниці від початку творчої діяльності письменника. Організатором традиційно став Інститут франкознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, працівники якого вже багато років поспіль збирають до наукової бесіди колег із усієї України. Долучилися до організації та проведення зустрічі також Інститут Івана Франка НАН України, Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка і Наукове товариство ім. Шевченка.

37-ма Франківська конференція об'єднала до наукового полілогу понад 50 вчених різних поколінь з Києва, Львова, Івано-Франківська, Дрогобича. У секціях виступили співробітники й аспіранти Львівського національного університету імені Івана Франка, Інституту Івана Франка НАН України, Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, Українського католицького університету, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робота тривала протягом двох днів. Участь у конференції взяли і відомі франкознавці, такі як *Олег Баган, Соломія Бук, Тетяна Голяк, Лариса Бондар, Михайло Гнатюк, Мар'яна Комариця, Валерій Корнійчук, Ярема Кравець, Богдана Криса, Микола Легкий, Олена Луцишин, Володимир Микитюк, Ігор Медвідь, Ярослава Мельник, Євген Нахлік, Олександра Салій, Богдан і Наталя Тихолози, Назар Федорак, Алла Швець* та ін., і, звісно, молоді науковці – аспіранти і магістранти, ті, хто лиш робить перші кроки в науковому осягненні Франкової спадщини.

Перший день наукового зібрання розпочався з пленарного засідання, на якому учасників конференції привітали проректор з наукової роботи ЛНУ ім. І. Франка *Роман Гладішевський*, директор Інституту Івана Франка НАН України *Євген Нахлік* та директорка Інституту франкознавства ЛНУ ім. І. Франка *Наталя Тихолоз*. На пленарному засіданні доповідачі окреслили головні проблемні русла, якими протікала бесіда й решти учасників конференції.

«Ювілейним» приводом до полідисциплінарної академічної розмови стала знакова дата: півтора століття від «великого моменту», що його сам Франко вважав «точкою відліку» на своєму творчому шляху, – часовою «міткою», від котрої вів

рахунок своєї бібліографії та творчої діяльності. Ідеться про 1873 р., яким датовані перші опубліковані твори письменника («Пісні народні» і «Котляревський»). Недарма 25-літній та 40-літній ювілеї його творчої праці, були урочисто відзначені за життя автора «Каменярів» та «Мойсея» відповідно 1898 і 1913 рр. – отже, сучасники відштовхувалися саме від 1873 р.

Фокусну тему конференції розвинув і проблематизував директор Дому Франка, к. філол. н. *Богдан Тихолоз* у своїй пленарній доповіді «З чого починається Франко? Проблема “точок відліку” в координатах формативного досвіду». На думку франкознавця, джерела становлення унікального феномена письменника-мислителя, візіонера і полімата, слід шукати не тільки в радикальних історичних трансформаціях епохи «весни народів» і зламу романтизму й позитивізму, а передусім у формативному періоді його дитинства та юності (1871–1878), коли під впливом низки ініціацій, травм і випробувань були закладені фундаментальні ціннісні підвалини й орієнтири подальшої світоглядної й творчої еволюції.

Окремою важливою темою стала тяглість наукових традицій, розмову про яку розпочав завідувач кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, д. педагог. н. *Володимир Микитюк* в доповіді «До генези наукового франкознавства: Огоновський vs Возняк». У доповіді він окреслив основні віхи діалогу поколінь у франкознавстві, який розпочався ще на зламі XIX–XX століть і триває й досі.

Ще однією фокусною темою 37-ої Франківської конференції стала тема пам’яті, якій було присвячено, зокрема, виступ завідувачки відділу наукових досліджень української періодики Науково-дослідного інституту пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника д. філол. н. *Мар’яни Комариці*, яка зосередилася на проблемі вшанування пам’яті Івана Франка в історичному зрізі («Ювілейна франкіана міжвоєнної Галичини: пресовий дискурс»).

Проблемне поле франкознавчих досліджень розширилося, і не лише завдяки увазі до природно болісної й актуальної теми війни. Зокрема, заступниця директора Інституту Івана Франка, д. філол. н. *Алла Швець* у виступі «“Історія хоч повторюється, але все з варіантами”: антиімперський дискурс у творчості Івана Франка» зацентрувала на емоційному суголоссі Франкових антиімперських текстів у нашому сьогоденні, яке, до слова, дощенту руйнує стереотип, набутий із радянського минулого, про І. Франка як лояльного до російської культури письменника.

Конференція засвідчила і те, як науковці шукають і знаходять нові, часом несподівані, стежки у франкознавстві, зокрема в розмовах про франкознавчі студії в контексті розвитку сучасних цифрових технологій, а вектор бесіди тут запровадив в. о. декана філологічного факультету, к. філол. н. *Роман Крохмальний* в доповіді «Реалії епохи інструментів AI: генерація тексту і насолода літературного читання». Актуалізуючи проблему впливу сучасних технологій на розвиток гуманітаристики і наводячи дані статистики у сфері читання на прикладі текстів І. Франка, доповідач окреслив ризики і виклики, що от-от постануть перед тими, чия професійна діяльність пов’язана з креативним письмом, рерайтингом, перекладацтвом і не тільки.

Конференція тривала в двох форматах – наживо й онлайн. І особливо радісним та цінним стало саме живе спілкування, тож більшість доповідей відбулася саме офлайн у секціях, роботу в яких модерували на різних засіданнях *Назар Федорак, Мар'яна Гірняк, Олена Луцишин, Катерина Шмега, Валерій Корнійчук, Наталя Тихолоз, Марія Ланій*. Роботу онлайн-секції провадила *Зоряна Дрозда*. Традиційно щедрою була увага франкознавців до текстів І. Франка, дослідники зверталися як до маловідомих творів, так і до знаних, відкриваючи нові грані у Франкових писаннях. Питання генології, поетики, текстології, інтертекстуальності, теорії літератури тощо – це лише частка проблемного спектру доповідей, які прозвучали в рамках роботи секції «Тексти, образи, сенси: сучасні акценти інтепретації Франкової спадщини» (два засідання).

Окрім традиційних інтерпретаційних і методологічних пошуків у читанні-перепрочитанні текстів І. Франка, окрему вагому частку в конференції склали доповіді про Франка і його сучасників: їхні контакти особисті чи в листуванні, взаємини і взаємовпливи, діалоги особисті чи інтертекстуальні. Цій проблематиці була присвячена робота секції «Контакти, рецепції, паралелі: «людський світ» та історичні контексти» (два засідання). Окрему увагу доповідачі приділили приятелям, знайомим, дослідникам та родині І. Франка, зокрема пролунали доповіді, головними героям яких стали Олександр Колесса (проф. *В. Корнійчук*), Андрей Шептицький (к. іст. н. *І. Медвідь*), Михайло Возняк (к. філол. н. *Т. Голяк*), Петро Шекерик-Доників (к. філол. н. *О. Салій*), Іван Калинович (проф. *Є. Нахлік*), Мелетій Кічура (к. філол. н. *О. Нахлік*), Дмитро Козій (к. філол. н. *О. Баган*), Кость Паньківський (к. філол. н. *М. Котик-Чубінська*), Михайло Павлик і Агатангел Кримський (к. філол. н. *М. Ланій*), Ольга Франко (проф. *Я. Мельник*), Анна Франко-Ключко (к. філол. н. *Н. Тихолоз*), Петро Франко (к. іст. н. *А. Франко*). А поза тим укотре йшла мова про універсализм І. Франка та його реалізації яко літературного критика, перекладача й компаративіста, видавця, громадського діяча тощо.

На конференції можна було побачити й почути науковців різних поколінь франкознавчої школи, і тут особливо цінно завважити, що завдяки різним доповідачам між нас продовжували лунаати голоси тих колег, кого вже, на жаль, немає поряд, зокрема Івана Денисюка й Андрія Скоця, франкознавча спадщина яких стала предметом виступів аспірантки *Христини Онішечко* («Літературна ретроспектива Івана Денисюка: детективні пошуки щоденника самогубця») та к. філол. н. *Юрія Горблянського* («Домінанти франкознавчих пошуків Андрія Скоця: концепти, жанри, специфіка наративу»).

У рамках 37-ої Франківської конференції відбувся круглий стіл «Проблеми і перспективи оцифрування творчої спадщини Івана Франка», модератором якого був директор Дому Франка у Львові *Б. Тихолоз*. У розмові взяли участь музейники, працівники архівів, текстологи, бібліотекарі та ін. Досвідом оцифрування архіву Івана Франка поділилась молодша наукова співробітниця відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, к. філол. н. *Т. Голяк*. Про особливості оцифрування музейних експонатів розповів головний

зберігач фондів Музею Івана Франка, к. філол. н. *Віктор Мартинюк. Н. Тихолоз* розповіла про специфіку книжкової книгозбірні Інституту франкознавства ЛНУ ім. Івана Франка та роботу над її оцифруванням. Учасники розмови окреслили критичні й побіжні акценти в заявленій проблематиці, виклики, які постають перед ними в процесі роботи. Бо окрім браку коштів, стратегічно важливими залишаються питання критеріїв якості оцифрування, технічні можливості, особливо в контексті шалених темпів, з якими розвивається сфера технологій, питання підготовки кадрів, налагодження міжнародної співпраці та вихід українського культурного продукту на цей особливий ринок, питання безпеки та виклики, пов'язані з удоступненням загалу до раритетних матеріалів зі спадщини, зокрема й Івана Франка.

А приємним подарунком для учасників конференції стала екскурсія «Тасмниці університетської бібліотеки: мандрівка за лаштунки», яку люб'язно провела *Вікторія Грень*, працівниця сектору промоції Наукової бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка. Гості дізналися про давню історію університетської бібліотеки й особливості її функціонування колись і тепер, побували у сховищах та відвідали реставраційну майстерню, де спостерігали за таїнством порятунку книги в умілих руках реставраторки.

37-а Франківська конференція стала плідною і вагомою подією у житті нашої франкознавчої спільноти. Нагадавши вкотре про роль Франкового слова і його постаті в історії української словесності, наукове свято ювілею творчості Івана Франка стало звучним вступним акордом до святкування 175-річного ювілею кафедри руської словесності Львівського університету. Утім, 2024 рік несе нам нові ювілеї, зокрема вже самого Інституту франкознавства ЛНУ ім. Івана Франка, і нові зустрічі на 38-й Франківській щорічній науковій конференції у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Зоряна ДРОЗДА

Зоряна Дрозда – кандидат філологічних наук, провідний фахівець Інституту франкознавства Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна).

Zoriana Drozda – Cand. Sc. (Philology), Chief Research Associate, Ivan Franko Studies Institute, Lviv Ivan Franko National University (1 University Str., 79000, Ukraine).

E-mail: zordrozda@gmail.com

Дата подання: 14 листопада 2023 р.